



**Commentariorvm, Ac Dispvationvm, In Tertiam Partem
Divi Thomae. Tomi Qvinque**

Mysteria Vitæ Christi, Et Utrivsqve Adventvs Eivs Accurata Disputatione Ita
complectens, vt & Scholasticæ doctrinæ studiosis, & Diuini verbi
Concionatoribus vsui esse poßit

Suárez, Francisco

Moguntiaë, M.DC.XVI.

2. De actibus eius particulari iudicio.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-94022](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-94022)

farium: est autem valde conueniens, primo ex parte hominum (vt supra dixi) quibus magis naturale est, vt habeant homogeneum caput, a quo sensibilibiter iudicentur. Secundo ex parte Dei, ad cuius liberalitatem spectat, communicare perfectiones suas cum creaturis, & efficere per causas secundas, quod per eas commode fieri potest. Tercio ex parte Verbi incarnati, cui ratione vnionis, debetur communicatio Diuinarum perfectionum in natura assumpta iuxta capacitatem illius. Propter has ergo causas conueniens fuit, hanc potestatem communicari hominibus, qua suppositione facta, consequenter necessarium fuit, vt Christo communicaretur. Primo quidem, & quasi radicaliter propter dignitatem suppositi: proxime verò & quasi formaliter, quia in eo concurrunt omnia necessaria, ad hanc potestatem, perfectius ac excellentius, quam in pura creatura inueniri possint. Quibus suppositis etiam titulus, & ratio meriti ad hanc dignitatem obtinendam fuit in Christo sufficiens. Quia meruit omnibus modis exaltari, quibus conuenienti modo, & iuxta suam dignitatem, & capacitatem exaltari potuit. Has omnes rationes sapienter attigit Iren. libro 4. contra heres. c. 37. & Rupert. libr. comment. in Daniel. cap. 13. August. sermon. 64. de verbis Domini.

Iren.
Ruper.

Iudiciaria
potestas ab
instanti conceptione
Christo data.

Tercio potest colligi ex dictis, hanc potestatem iudiciariam secundum se, & quoad actum primum datam esse Christo ab initio incarnationis, sicut de dignitate capitis, & de omni potestate excellentia in priori tomo diximus. Nam cum hac omnia debeantur Christo ratione vnionis, sintque ipsi quasi connaturalia, simul omnia habuit cum ipsa vnione: quia ad nostram redemptionem non fuit illi necessarium carere huiusmodi potestate, aut dignitate. Christus autem non priuauit humanitatem suam vilo bono vel perfectione debita ratione vnionis, nisi quatenus necessarium vel conueniens fuit ad redemptionem nostram, vt sapienter in praedicto superiori tomo ostensum est. Dices, Christus non erat vsurus hac potestate a principio conceptionis: superflua autem esset potentia, quae non esset exitura in actum. Respondetur, quidquid sit de primo antecedenti, de quo sectione sequenti dicendum est, non fuisse superuacaneam hanc potentiam. Primo, quia pertinebat ad Christi dignitatem. Secundo, quia hoc est quasi connaturale omnibus rebus, vt a principio habeant facultates suas, quamuis non statim, sed suis temporibus illis sint vsurae. Tercio, quia non est hac potentia per se distincta a ceteris, vt sunt in Christo: sed est veluti vna quadam adaequata potestas excellentiae, seu regia dignitas, & maiestas, cuius vnus actus inadaequatus est iudicium. Vt autem potestas superflua non sit, non oportet vt statim in omnem suum actum erumpat, sicut etiam per potestatem excellentiae potuit Christus plures actus efficere, quos nunquam effecit, vt dominia rerum vsurpare, vel mutare, vel iudicium etiam in causis humanis dicere: quod tamen facere recusauit, & neglexit, iuxta illud Luc. 12. *Quis me constituit iudicem inter vos?*

Luc. 12.

Obiectio.
Responsio.

Sed dices: Quomodo ergo Christus potuit mereri hanc potestatem, si ab initio incarnationis illa habuit. Respondetur primo, quia non fuit principium meriti: & ita potuit in eodem instanti dari ex merito. Secundo & melius (prout in simili difficultate dixi superiori tomo, disput. 40. Sect. 3.) potestas hac secundum se, & quoad substantiam eius (vt sic dicam) non est data ex merito, ob rationem dictam, quia non tantum est simul tempore: sed etiam prius natura, quam meritum. Nam ea, quae sunt connaturalia, ordine naturae sunt priora liberis. Hinc ergo Christus ex merito habuisse hanc potestatem, vel quoad eius perpetuitatem, vel quoad vsum, & quasi actuale possessionem, & statum supremi iudicis, vel etiam quo ad manifestationem. Quibus mo-

A dis exponuntur à Patribus verba illa Christi. *Data Mat. 28. est mihi omnis potestas in calo, & in terra.*

SECTIO II.

Quos actus huius potestatis Christus exerceat, & praesertim, an particulare animarum iudicium exequatur.

I N praecedenti sectione solum ostendimus, esse hanc potestatem in Christo, & declarauimus, quid illa sit, quasue causas habeat, superest ad perfectam eius notitiam, vt de illius actibus nonnulla dicamus.

B Primo verò circa obiectum eius obseruandum est, cum iudicium sit actus iustitiae, quae alteri ius suum reddit: sicut in obiecto iustitiae, ita in obiecto iudiciariae potestatis, duo posse considerari, scilicet, personam cuius dicitur ius, seu causa iudicatur, & causam ipsam, seu rem, vel actionem, quae potest esse talis iudicii materia. In praesenti ergo personae iudicandae sunt homines, an verò sint omnes, & an Angeli etiam comprehendantur, dicemus commodius agentes de vniuersali iudicio. Rursus causae tractandae in hoc iudicio solum sunt, quae pertinent ad reddendum praemium, vel poenam actionibus moralibus debitam, iuxta illud, *Omnes nos manifestari oportet ante tribunal Christi, vt referat unusquisque prout gessit, siue bonum, siue malum.* In hoc enim iudicio non agitur de remissione, seu absolutione peccatorum quoad culpam. Quamuis enim Christus etiam habeat hanc potestatem, quam sacerdotibus commisit, vt in hac vita illam exerceant in poenitentiae iudicio: tamen non spectat ad potestatem iudiciariam (de qua nunc agimus) sed ad potestatem excellentiae, quam Christus habet ad sanctificandas animas, infundendaeque sacramenta. Ac simili modo in hoc iudicio non agitur de rebus temporalibus, aut spiritualibus, prout ad humanam gubernationem huius vitae pertinent, atque adeo neque de vindicta peccatorum, prout ad iudicium humanum spectat. Quia licet in Christo etiam sit haec potestas (si absoluta excellentiae potestate vt voluisset) tamen per seipsam nunquam hac potestate vsus est: sed temporalia iudicia humanae, & quasi naturali potestati reliquit ad spiritualia verò iudicia, & omnia quae ad illa necessaria sunt, potestatem ligandi, & soluendi Ecclesiae suae commisit. Superest ergo, vt propria materia, & obiectum huius potestatis iudiciariae sint actiones humanae morales quatenus iuxta iustitiae aequitatem praemium, aut poenam illis sunt retribuenda. Et haec de obiecto huius potestatis.

Iudiciaria
Christi potestas
obiectum quod.

2. Cor. 5.

Secundo ad explicandos actus eius obseruandum est, ad potestatem iudiciariam (si loquamur de humano iudicio) duo pertinere. Primum est causae discussio vsque ad perfectam facti cognitionem, ad quam ordinatur in humano iudicio testium, & ipsius rei examinatio, & similia, quae hac ratione sub hanc potestatem cadunt. Alterum est, cognito facto, ius dicere, quod includit (vt supra tetigimus) & rationis actum distantis, & voluntatis efficaciter volentis, vt huic homini pro suis meritis tale praemium, vel poena reddatur. Prior actus non habet proprium locum respectu iudiciariae potestatis Christi domini, sed posterior, prout à nobis sectione praecedenti explicatus est. Quia licet haec potestas in humanitate sit, & per humanitatem exerceatur, magis tamen diuinum est eius iudicium, quam humanum: & in hoc maxime imitatur diuinum iudicium, quod sicut Deus per se habet sufficientem causae cognitionem, & non indiget coniecturis, neque extrinsecis testimoniis: ita Christus etiam secundum humanitatem per se habet sufficientem cognitionem ad iudicium.

Propter

Malach. 3.

Propter quod in persona eius dicitur Malach. 3. Et accedam ad vos in iudicio; & ero testis velox malis vestris, & adulteris, & periuuri. Ac si diceret: ego ipse ero iudex & testis. Quia nihil eorum, quae homines faciunt, me latet, & ideo sicut per testes iudicare solent homines: ita ego ex iis, quae per me ipsum noui iudicabo. Ita fere Hieron. & apertius Theodoretus, & August. 20. libr. de Ciuit. capite 26. ubi etiam notat appellari Christum *testem velocem*, quia sine prolixitate sermonis conscientias conuincet, reuocans line mora in memoriam, unde illas conuincat, & puniat. Quia, ut dicitur Sap. 1. In cognitionibus impiorum interrogatio erit, & accusatione conscientiae suae conuincetur, ut dicitur ad Rom. 2. & eleganter explicat Ambr. Enarrat. Psal. prim. prope finem. Quamuis autem Christus secundum se non indigeat causae discussione: tamen in ordine ad homines dicitur interdum in

Hieron.

Theodor.

August.

Sap. 1.

Rom. 2.

Ambr.

Joel. 3.

Isai. 43.

Mat. 25.

Greg.

Basil.

Psal. 1.

Hilar.

Ambr.

Hebr. 9.

August.

Scriptura se habere tanquam discutiens, & discipulans cum reo, donec illum conuincat. Quomodo dicitur Joel. 3. Congregabo omnes gentes, & deducam eas in vallem Josaphat, & disceptabo cum eis. Et eodem sensu ait Deus per Isaiam, Reduc me in memoriam, & iudicemus simul, narra si quid habes, ut iustificeris. Sic etiam Matth. 25. ubi forma iudicii describitur, homines, conantur pro se respondere: Christus vero sententiae suae aequitate omnibus ostendit. Et hoc sensu solent distinguere Patres duplex Christi iudicium, alterum *Discussionis* vocant, alterum, *Solius sententiae prolationis*, ut late declarat Grego. 26. Moral. cap. 20. & ante eum attigerunt Basil. hom. in Psal. 1. exponens illa verba, Non reuerunt impii in iudicio: & Hilar. enarratione in eodem Psalmo, & Ambr. ferm. 20. in Psal. 118. Versiculo 2. Hae verò distinctio non potest intelligi ex parte Christi secundum se, quia ipse (ut diximus) nulla indiget causae discussione: intelligitur ergo quoad nos ex parte iudicandorum, ut in sequentibus latius exponemus.

Tertio omisso iudicio discussionis, quod metaphorice potius, quam proprie diuino iudicio accommodatur, circa iudicium ipsum retributionis obferuandum est, quoddam esse iudicium, quod dici potest vltimum, seu finale, quod non profertur, donec sint finita omnia hominis merita, vel demerita, quia est de perpetuo hominis statu, de quo scriptum est, ad Hebr. 9. Statutum est hominibus semel mori: post hoc autem iudicium. Aliud vero est iudicium diuinum, quod vocare possumus non vltimum, quod exercet Deus cum hominibus quamdiu in hac vita viuunt in ordine ad singula merita, vel demerita. Vbiunque enim poenae, vel praemij retributio intercedit, modum aliquem iudicii interuenire necesse est: at vero in hac vita fit iustus, & iniquis aliqua operum retributio. Iusti enim pro suis meritis statim gratiae augmentum recipiunt, & si bene vtantur gratia, & auxilijs, quibus praeueniuntur, maiora recipiunt, & e contrario, si nonnulla peccata leuia committant, pro ijs puniuntur, interdum tempora libus afflictionibus, interdum etiam spiritualibus. Priuantur enim saepe hac de causa specialibus auxilijs. Et simili ratione iniusti in primis priuantur habituali gratia, si eam habebant: saepe etiam priuantur maioribus auxilijs, & propter quaedam peccata in alia maiora labi permittuntur, & interdum propter peccata temporaliter affliguntur: interdum vero permittuntur temporalibus bonis abundare, quae illis in occasione maioris damnationis futura sunt. Hae enim omnia, ad diuinum iudicium, atque adeo ad potestatem iudicariam pertinere, non obsecure diuina Scriptura significat, cum docet, vel Deum deferere hominem propter peccata sua, vel obdurare, vel excacare, aut e contrario iustis bene operantibus opem ferre, & maiora gratiae dona praestare. Et Augustin. lib. 20. de Ciuita. cap. 1. omnia haec Dei iudicia accurate distinguit, & capit. 2. late differit, quomodo tam varia, tamque inaequalis tem-

poraliū bonorū distributio, quantam inter bonos, & malos esse conspiciamus, ad occultum Dei iudicium pertineat. Est tamen differentia inter haec duo genera iudicii. Quia prius est manifestum vel omnibus, vel ipsi reo, cui statim, ac sententia profertur, nota fit: at vero posterius iudicium regulariter nunciat. Quia nec sententia promulgatur, aut manifestatur etiam ipsi reo, nec de effectu eius semper constat, an fiat, neque an ex hac, vel illa causa fiat, & ideo solent in Scriptura vocari haec iudicia Dei *occulta*. Vnde etiam factum est, ut hoc nomen interdum extendatur ad significandos quoscumque effectus Diuinae prouidentiae, quorum rationes, & causae nobis occultae sint. Lege August. sermon. 229. de tempore, non longe à principio. Igitur de priori genere iudicii certum est ad potestatem hanc iudicariam Christi pertinere, ut postea explicabimus. De posteriori vero non videtur res adeo constans. Vbiunque enim in Scriptura fit mentio de iudicio per Christum exercendo, videtur esse sermo de finali iudicio perpetuum effectum habituro: Nihilominus D. Thom. hic artic. 4. ad 3. significat, huiusmodi iudicia, licet ante Incarnationem per Christum, ut Dei Verbum exercerentur: tamen post Incarnationem communicata esse animae Christi Verbo personaliter vnita. Et potest hoc suaderi ex illo Ioann. Omne iudicium dedit filio. Nam licet illa vniuersalis distributio possit explicari ex parte iudicandorum, quia de omnibus Christus iudicabit: tamen optime etiam exponitur ex parte ipsius iudicii. Non enim solum iudicium externum, sed etiam internū, nec solum, quod in futura vita, sed etiam quod in praesenti peragitur, datum Christo est. Quod etiam confirmari potest ex ratione, quam Christus subiungit, *ut omnes honorificent filium, sicut honorificant Patrem*. Pertinet enim ad magnum honorem Christi, ut homines etiam hic viuientes intelligant, ex Christi voluntate, ac misericordia, vel seueri iustitiae suae salutem, damnationem ve pendere. Præterea videtur hoc valde consentaneum vniuersali redemptioni Christi, & potestati excellentiae, quam habuit ad dispensanda spiritualia bona, atque etiam temporalia, praesertim quatenus ad spiritualia possunt conferre, vel impedire. Vnde Actor. 16. cum Paulus, & socij tentarent ire in Bithyniam, dicitur, Non permittite eos spiritus Iesu. Quibus verbis insinuat, ad Iesum, quatenus est hominum Saluator, pertinere etiam haec occulta Dei iudicia. Et ideo alijs locis absolute de Christo dicitur, *Iudicabit inter populos multos, & corripiet gentes*. Mich. 4. & Psal. 71. *Deus iudicium tuum Regi dabit, & in 95. & 97. Iudicabit orbem terrarum in iustitia, & populos in aequitate*. Neque contra hoc obijci potest aliquid, quod difficultatem ingerat. Nam licet haec omnia iudicia principaliter oriantur ex Diuina voluntate, ac prouidentia: nihilominus tamen exerceri possunt per humanam Christi voluntatem, & imperium. Neque Scriptura repugnat: quin potius fauet, ut visum est.

Quarto loco ommissis iudicijs, quae in hac vita exercentur, iudicium finale, seu alterius vitae duplex distinguitur à D. Thoma hic artic. 5. & à ceteris Theologis in 4. distin. 47. vnum vniuersale, de quo in sequentibus disputationibus fusi dicendum est: aliud particulare, quod hic breuiter explicandum est. Non enim defuerunt haeretici, qui huiusmodi iudicium negauerint. Dicebant enim, omnium hominum animas incertas, & ambiguas de statu suo vsque in diem iudicii permanere, & consequenter neque recipere poenam, neque praemium, neque iudicari vsque ad diem vniuersalis iudicii. Vnde fit, ut praeter iudicium vniuersale nullum aliud sit particulare. Quam sententiam expresse docuit Lactant. lib. 7. diu. inst. cap. 21. & in eam citari potest Ambr. lib. 3. de Cain, & Abel, cap. 2. dicens, *Soluitur à corpore anima, & post finem vitae huius, subiecta mensuratur iudicio*

D. Thom.

Ioann.

Mich. 4.
Psal. 71.
Psal. 95.
Psal. 97.
ad 16.

D. Thom.

Lactant.
Ambr.

dicij ambiguo suspenditur, & lib. de bono mortis. cap. 10. dicit. Corona diem expectari ab omnibus, ut intra eum diem & victi erubescant, & victores palmam adipiscantur victoria. Idque confirmat ex lib. 4. Esdræ. c. 5. & 6. Et huc possent afferri multi ex Patribus, qui interdum negari videntur animas hominum recipere præmium usque ad diem iudicii, quæ omnia prætermitto, quia non sunt presentis instituti. Ratio etiam adiungi potest, quia anima, & caro simul bene, vel male operantur: ergo simul etiam iudicari debent: ergo nullum est iudicium usque ad generalem resurrectionem.

Nihilominus veritas catholica docet in primis, singulos homines iudicari statim in morte sua: quia de fide est, iustos, qui nihil habent purgandum, statim recipere præmium æternæ beatitudinis, iuxta illud secunda ad Corin. 5. Scimus, quia si terrestri domus nostra huius habitationis dissoluatur, ædificationem ex Deo habemus domum non manufactam æternam in celis: animas verò in peccato mortali decedentes statim in gehennam deituri, ut debitas penas luât. Quemadmodum de Diuidi illo refertur Lucæ 16. Præmium enim, & pœna non dantur sine iusta, ac iuridica retributione. Et ideo dicitur Eccl. 11. Facile est coram Deo in die obitus retribuere unicuique iuxta vias suas, & in fine hominis denudatio operum illius. Addi etiam potest illud ad Hebr. 9. Statutum est hominibus semel mori: post hos autem iudicium. Quamvis enim hæc verba exponi de vniuersali iudicio possint, quod post omnium mortem subsequetur (quemadmodum Oecumenius exponere videtur) tamen optime etiam de singulorum hominum morte, proprioque ac particulari iudicio intelliguntur, ut aperte exponit Ambrosius, dicens, Statutum est omnibus semel mori, & post mortem iudicabitur unusquisque iuxta merita sua. Eandem expositionem sequitur Anselm. Vnde Cyprian. lib. de mortalitate, Oportet, (inquit) temporis munus amplecti, quod, dum nostram fidem firmat promissus, & labore tolerato ad Christum per angustiam vi in periculum præmium vitæ & fidei ipso iudicante capiamus. Et toto illo libro eo maxime ostendit gaudendum esse iusto de morte corporis, quod per eam iusta bonorum operum præmia cum Christo, & per Christum obtineat. Idem docet aperte Chrysostom hom. 37. in Matth. dicens. Postquam diem tuum obieris, iudicium, & pœna consequetur. Scribit enim aduersus eos, qui locum penitentiarum post mortem sperant: Damascen. orat. de defunctis, Atque (inquit) viri diuinitus illustrati, quod cum exhalamus spiritum, quasi in libra humana opera probantur, &c. Idem late docent Tertullian. lib. de Anim. cap. vltim. & Augustin. 20. de Ciuit. cap. 1. & lib. 2. de Anim. & eius origine. cap. 4. Illud (inquit) rectissime, & valde salubriter creditur, iudicari animas, cum de corporibus exierint, antequam veniant ad illud iudicium, quo eas oportet iam redditus corporibus iudicari: Et infra, Quis aduersus Euangelium tanta obfinatione mentis obstruit, ut in illo paupere, qui post mortem delatus est in Sinam Abrahæ, & in illo diuite, cuius infernus cruciatus exponitur, illa non audiat, vel audita non credat? Quo testimonio vsus est etiam ad rem hanc comprobendam Irenæus lib. 2. contra hæres. cap. 62. & 63. Præterea idem colligitur ex eodem Aug. lib. de cura pro mortuis agenda, cap. 12. & ex Gregor. lib. 4. dialog. cap. 36. & 38. Vbi referuntur visiones, seu reuelationes de particularibus iudiciis aliquarum animarum, & approbantur. Denique afferri hic possent testimonia Sanctorum asserentium, tempore legis gratiæ iustos æternam retributionem accipere statim in morte, quia iam est prolata Sanctorum via, ut dicitur ad Hebr. 9. si enim recipiunt præmium, necesse est ut prius iudicentur. Imo & ante Christi aduentum, quamvis re ipsa non acciperent visionem beatam, accipiebant tamen in spe certalocumque, & statu segregabantur ab iniustis, & ideo, tunc etiam statim iudicabantur. Atque idem

Fr. Suarez. tom. 2.

dicendum esset nunc, etiam si verum esset animas sanctas non statim post mortem recipere beatitudinem, & ita in Sanctis Patribus nulla est in hoc diuersitas, etiam si olim, circa beatitudinem essentialē nonnulla fuisse videatur. Omnes enim distinxerunt status diuersos animarum tam loco, quam gaudio, vel pœna, ut videtur in Dion. ca. 7. de Ecclef. Hier. August. in Ench. cap. 108. 109. & 13. de Ciuit. cap. 10. August. & tract. 49. in Ioan. Ignat. Epistola ad Romanos Ambros. libro 7. Epist. 59 & libr. 10. Epist. vlt. & optimè Iren. lib. 2. cap. 62. & 63. Ratio denique adiungi potest: Quia tempus merendi, ac demerendi in morte finitur, ergo tunc est accommodatissimum tempus ut unusquisque de propriis actibus iudicetur: quia nihil est, cur amplius differatur: cur enim tanto tempore affligentur iusti non solum diu sperantes: sed etiam incerti de salute sua existentes? maxime cum ea afflictio nihil eis ad salutem prodesse possit. Cur etiam fere toto illo tempore erunt æquales iusti, & peccatores in statu illo formidinis, & dubitationis pleno: Possimus veritatem hanc Philosophorum etiam testimoniis confirmare, sed ne prolixiores simus, quem hæc delectauerint, legat Eusebium, lib. 11. de præparat. cap. 18. & 20. libr. 12. cap. 3. libr. 13. cap. 7.

Ex his sequitur primo hoc particulare iudicium ita fieri in morte vniuscuiusque, ut vnicuique pronuntietur, & nota fiat sententia, quæ ad ipsum spectat. Ita colligitur ex testimoniis adductis, & extratione facta: quia non erunt amplius pendentes animo: ergo cognosceret unusquisque statum suum, audiet ergo sententiam iudicis. Præterea de damnatis & iustis, qui beatitudinem consequuntur, id est per se manifestum: quia statim re ipsa incipiunt experiri sententiæ effectum perpetuo duraturum, de qua perpetuitate certi etiam redduntur: quia hoc ad suam condignam remunerationem, vel punitionem maxime spectat: de vtriusque enim ratione est perpetuitas, & consequenter desperatio, aut securitas, quæ ex illius agnitione sequitur. Nam ut ait Hieronymus. Matth. 25. Vita perpetua metum deinceps non habet ruinam. Et ideo iusti quando dies iudicii aduenit, stabunt in magna constantia, ca. 5. Quia iam sunt securi, & tunc illis aduenit, quod desiderant, ut recte tractat August. in illum Versic. Psalm. 55. Ego vero in te speraui. Qui de eadem re videri potest, libr. de prædest. sanct. c. 12. & 14. & lib. de Peccat. origin. c. 30. & libr. questionum in Gen. q. 168. & conc. 2. in Psalm. 2. & Enarrat. Psalm. 51.

De animabus autem purgatorij posset quispiam dubitare, quia non desunt Doctores etiam Catholici, qui putent eas esse incertas de salute, vel damnatione sua. Sed nihil est de illis dubitandum, quia illæ etiam sunt omnino certæ de statu suo, ut contra Art. 38. Lutheri, dicitur definitum esse Leo 10. & ostendimus Deo dante in 4. tom. disputantes de purgatorio. Deinde nulla ratio reddi potest, cur non etiam ijs manifestetur iudicis sententia, quæ magis propter ipsas profertur, quam propter ipsum iudicem. Præsertim quia (quod ad statum attinet) ex effectibus ipsis, & supposita fide, quam illæ animæ in via habuerunt, quamque in purgatorio retinent, certo cognoscunt se non esse in statu damnatorum, quia nec desperant, nec blasphemant, nec Deum odio prosequuntur. Vnde necessario intelligunt, se esse in statu amicitiæ diuinæ: purgari tamen, ut deinde ad beatitudinem perducantur. Nam hæc omnia sese necessario consequuntur, supposita fide.

Rursus dubitare quis posset de animabus puero- rum. Sed de ijs vnum videtur certum, scilicet, statim cognoscere statum suum, & quod in eo sint perpetuo mansuræ. Quia hoc pertinet ad immutabilitatem illius status. An verò cognoscant causam, propter quam illum statum accipiant, & rationem

Ggg

culpæ

culpe, quam in se habent, & consequenter etiam rationem pene, quae est in carentia visionis Beatæ, vel solum apprehendant illum statum, ut conaturaliter sibi hæc omnia incerta sunt. Illud tamē prius videtur probabilius, ut attigimus supra agentes de descensu Christi ad inferos, & dicemus iterum agentes de iudicio vniuersali. Superest igitur, ut post mortem nulla anima separata sit incerta, aut suspensa de statu suo perpetuo, quamuis de temporali incertē esse possint. De quo est exponendus Ambrosius in principio citatus, ut, verbi gratia, ignorant animæ beatæ, quanto tempore futuræ sint sine suis corporibus, atque adeo quando in publico iudicio accepturæ sint integram coronam, & sic de aliis.

Beda.
Iohn. Clym.

In iudicio
particulari
ante instant
mortis non
ferretur sen-
tentia.

Aug.
Gregor.
Leont.
Cyrill.
Alex.

Secundo facile ex dictis intelligitur, quo tempore proferatur sententia vltima in hoc iudicio particulari. Tria enim sunt tempora, de quibus dubitari posset. Primum est breue aliquod tempus, seu instant quod antecedit instanti mortis, in quo adhuc anima corpus viuificat. Leguntur enim apud graues autores reuelationes quædam, quæ indicant, tali tempore fieri hic iudicium, ut de Chrysorio, & de quodam monacho refert Gregor. libr. 4. Dial. ca. 38. qui paulo ante mortem sententiam suæ damnationis audierunt, & familia de alijs refert Beda libr. 5. hist. Angl. cap. 14. & 15. & Ioannes Clymacus, in Scala paradisi, gradu septimo, refert de monacho quodam, qui prope instantis mortis audiebatur, quasi positus in iudicio, & accusationibus sibi factis respondens. Nihilominus certum est, in iudicio hoc non proferri sententiam, ante instantis mortis. Quia nondum est completa hominis malitia, vel meritum, neque denegatum tempus ad agendam penitentiam vsque ad mortem. Quapropter illæ visiones (quas Gregorius & Beda referunt) ita sunt explicandæ, ut permiserit Deus aliquando propter peccata aliquorum hominum, ita eo tempore affligi, & terreri à dæmonibus, ut in desperationem deueniant, quamuis re vera ex parte Dei sententia nondum sit pro eo tempore data. In visione autem (quæ refert Clymacus) solum demonstratum est, quanta solitudine dæmones in eo tempore peccata præterita in memoriam reuocent, ut hominem in desperationem inducant.

Secundum tempus esse potest, paulo post instantis mortis. Quod etiam colligi potest ex alijs visionibus, quas refert Augustinus libro de cura pro mortuis agenda, cap. 12. & Gregorius dicto libro. 4. dial. cap. 36. & illa est peruulgata, quæ in vita sancti Brunnonis refertur de quodam Parisiensi Doctore, qui publicè in Templo, dum exequiæ pro illo fierent, primo die post mortem clamuit. In iusto Dei iudicio accusatus sum: in secundo, iudicatus sum: in tertio, condemnatus sum. Similia refert Leontius in vita Ioannis Eleemosynarij, ubi refert, fuisse reuelatum sancto Simeoni, exeuntem animam de corpore deferri ad iudicium, & ibi accusari à malis Angelis, & defendi à bonis, & tunc esse timore plenam, & de exitu iudicij incertam. Similia docet Cyrillus Alexandrin. in oratione de exitu animæ. Quis terror, quis tremor, quod certamen, quæ vis animam manet à corpore secedentem? & infra. Quanta formidine, & timore arbitrari animam die illa percelli, horribiles intuentem, & aduersos damnatos, quos aspiciens ad celestes Angelos confugiens sublime petit: & infra, In medio stat anima meticulosa, & trepidans, quousque ob actiones, dicta, factaque sua vel damnata in vincula coniiciatur, vel iustificata liberetur. Sed nihilominus hoc etiam non est verisimile, quia statim ac anima separatur à corpore, accipit iustam retributionem (ut ex scriptura probatum est) nullius ergo temporis dilatio intercedit. Neque enim Deus indiget testibus, aut proluxa causæ discussione. In illis ergo visionibus, sine vlla fallacitate ostenduntur res modo nobis accommodato,

quàmuis non eo modo, & ordine fiant, quo ostenduntur. Superest ergo tertium tempus, seu potius instans ipsius mortis: nam in eodem puncto, in quo anima separatur à corpore, audit suam sententiam, & cognoscit statum suum.

Dices, in eo puncto, si anima sit iusta, & pura, sit beata, & sic de ceteris statibus: ergo necesse est, ut ante illud instans iudicetur. Respondent aliqui negando antecedens, sed in eo instanti manere animam iuxta corpus suum, & ibi audire sententiam iudicis. & postea deferri in cælum, vel in purgatorium, aut in infernum, ut penam, vel præmium recipiat. Quod indicat Bonauentura in 4. distinct. 20. in 1. par. & tenet Sotus distinct. 45. quæstione 1. articulo 3. con. 2. Sed aliud est agere de loco, ubi tunc est anima: aliud de statu. Nam de statu dubitari non potest, quin statim videat Deum, si pura est. Quia, cum nullum habeat impedimentum, non est, quod differatur præmium, & ideo Paulus dicebat, Cupio dissolui, & esse cum Christo: quod alibi latius tractandum est. Et hoc est quod ad rem præsentem maximè spectat. Quia iudicium, & sententia oportet, ut antecedit statum retributionis, vel penæ. At vero si agamus de loco, in quo anima est in illo instanti, id pender ex illa quæstione, an anima separata possit transire ab extremo ad extremum sine existentia in medio. Nam si non potest, cum non possit nisi in tempore moveri, necesse est, ut ipsum instans mortis, quod est primum non esse hominis, in quo dissoluitur vnio animæ cum corpore, sit vltimum non esse motus localis anime: & consequenter fieri necesse est, ut pro eo instanti maneat in loco corporis, in quo antea erat, quandoquidem nondum mota est mutatione locali. Si autem potest moveri in momento ad locum distantem, dicendū potius est, in eodem instanti mortis, in quo definit informare corpus, definire etiam existere in loco corporis. Ad quem autem locum transferatur, statim explicabo. Ad difficultatem ergo positam patebit responso ex dicendis.

Tertio ex dictis explicatur, quomodo iudicium hoc particulare per Christum Dominum exerceatur. Quamuis enim non sit tam certum, particulare hoc iudicium exerceri per Christi humanitatem, sicut vniuersale (de quo postea dicturi sumus) quia non sunt de hoc tam expressa Scripturæ testimonia: tamen probabilior & magis pia sententia est, etiam hoc iudicium pertinere ad potestatem iudiciariam Christi, & per humanitatem exerceri. Quod à fortiori patet ex iudicijs huius vite. Nam si illa per Christum fiunt, multo magis hoc, quod videtur magis proprium iudiciarie potestatis, & de illo magis procedunt coniecturæ omnes, & testimonia ibi adducta. Et hoc ipsum supponunt, quæ iam afferimus. Inquiri enim circa hoc potest, quomodo Christus hoc iudicium exerceat. In quo multa dubitari possunt, primum an animæ deferantur ad tribunal Christi, ut ibi iudicentur, vel è contrario Christus veniat ad singulos iudicandos. Item an anima, quæ iudicatur, clare videat suum iudicem saltem quoad humanitatem eius. Sancti enim Patres varijs modis, circa hoc loquuntur, Aug. lib. de vanitate seculi c. 1. Cum anima (inquit) separatur à corpore, veniunt Angeli, ut perducant illam ante tribunal iudicis. Et eodem modo loquitur Bernardus in meditationibus capite secundo, & Hugo de Sancto Victor. libro primo, de Anim. capite secundo. Et Chrysostomus homilia 14 in Matthæum, Omnes (inquit) animæ, cum hinc emigraverint, ad terribile illud aduentum tribunal. Idem fere homilia 46. ad populum. Ex quibus, & similibus sententijs aliqui sumperunt occasionem, ut dicerent, omnes animas, statim ac separantur à corpore, deferri in cælum, & præsentari Christo. Sed de animabus damnatis, & purgandis id est incredibile. Quia nihil coinquinatum ingreditur illam

Obiectio.

Responsio.

Bonauentura.

Sotus.

Philosophus.

Particulari.

humanitatem.

iudicium.

Christum.

etiam quomodo.

Dubium.

Augustinus.

Bernardus.

Hugo.

Chrysostomus.

illam celestem ciuitatem, & esset impertinens ille ascensus in celum, si statim descensura sunt in infernum. Nam ad audiendam sententiam non est necessarius (vt statim dicam) & alius locus ille non est consensu, nec meritis earum debitus.

Matth. 23.
& 24.
Iunio.

Alij ergo indicant, Christum venire ad singulos homines morientes, vt de illis iudicium ferat, quia ipse dixit: *Vigilate, quia nescitis, qua hora filius hominis veniet.* Vnde Innocentius 3. lib. 2. cap. 43. de Contemptu mundi, dicit omnem animam, prius quam egrediatur e corpore, videre Christum in cruce positum, & adducit illud, *Videbunt, in quem transierunt,* quod non solum de iudicio generali: sed etiam de aduentu Christi ad diem mortis cuiuslibet hominis ait esse intelligendum. De quo intelligit etiam illud 1. ad

1. Timoth. 6.

Timoth. 6. *Vt serues mandatum sine macula irreprehensibile, vsque in aduentum Domini nostri Iesu Christi, id est, vsque ad diem mortis.* Similia habet Ludolphus Carthusianus 3. cap. 4. 6. Et de iustis saltem potest hoc confirmari verbis illis Christi Ioann. 14. *Si abiero & preparauero vobis locum, iterum veniam, & recipiam vos ad me ipsum.* Sed neque hac sententia verisimilis est, si intelligatur de reali descensu Christi secundum humanitatem. Nam (vt supra vidimus) raro, aut nunquam Christus de celo descendit, postquam illuc ascendit. Alioqui oporteret semper esse quasi in continuo motu, imo saepe necessarium illi esset pluribus locis simul assistere. Nam contingit saepe multos iustos, & iniquos simul mori. Deinde ad proferendam sententiam hic aduentus non est necessarius. Quia per intellectualem locutionem, vel illuminationem fiet, quae a loco non pendet. Neque propter aliam causam est necessarius, nam si anime sunt sanctae, & purgatae, eodem puncto rapiuntur in celum: si vero sunt damnatae, vel purgandae, statim deducuntur in aliquem inferni locum, vt in Conci. Florentino definitur in literis vnionis, iuxta illud Iob. *Ducunt in bonis dies suos, & in puncto ad inferna descendunt.*

Concil. Florentin.
Iob. 22.
Responsio.

Particulare iudicium anime excelsa e corpore ubi fiat & quomodo.

Quocirca dicendum est, neque animam iudicandam deferri in celum: neque Christum descendere ad iudicandam illam: sed in instanti mortis intellectualiter eleuari ad audiendam sententiam iudicis. Et hoc est duci ad tribunal eius, absque alia locali mutatione. Et verisimile est in eo instanti cognoscere sese iudicari, & saluari, vel damnari, imperio, & efficacia non solum Dei, sed etiam hominis Christi.

An verò ipsam humanitatem clarè intueantur omnes anime etiam damnatae, vel purgandae, incertum est, quia nullum est sufficiens fundamentum ad affirmandum. Nam vbi Scriptura dicit, videndum esse Christum ab hominibus iudicandis, loquitur de iudicio vniuersali, (vt infra videbimus) atque eodem modo loquitur de aduentu eius ad iudicium. Notat autem Augustinus Epistola 90. ad Ifychium, qualis vnusquisque moritur, talem inueniri, & iudicari in vniuersali iudicio: & ideo, cum Christus monet, vt vigilemus, ideo saepe addere, vsque ad aduentum suum, quia idem est vigilare vsque ad diem mortis, & vsque ad diem vniuersalis iudicii. Dicit etiam praeterea posset cum Abulen. Matt. 24. quaestione 239. aduenire Christum in morte vnus cuiusque non secundum praesentiam localem, sed secundum efficaciam, per quam fit, vt vnusquisque suum statum agnoscat, & imperium, ac sententiam iudicis audiat, & ex vi illius statim tendat in locum suis meritis debitum. Quapropter (si res spirituales transeunt ab extremo ad extremum sine medio) in eodem instanti, in quo ista anima separatur a corpore, & a Christo iudicantur, constituuntur in loco, in quo ex vi iudicii, & imperii Christi futurae sunt. Quia cum ille effectus, & mutatio ex se non requirat successionem, nec ex parte virtutis Christi sit necessaria, nulla intercedit mora,

Fr. Suarez. tom. 2.

A sed in ipso fit (vt inquit Iob.) Satis autem est quod Iob. 22. sententia naturae ordine antecedit, vt effectus statim subsequatur. Nam causa efficax simulac est, in eodem instanti operatur.

Vltimo intelligitur ex dictis, quando coeperit Christus vti hac iudiciaria potestate. Primum enim non est existimandum, statim ab Incarnatione coepisse vti hac potestate. Quamdiu enim in vita mortali vixit, illa usus non est, si proprie loquamur: quia pro eo tempore potius voluit iudicari, quam iudicare. Vnde Ioann. 12. ipse dicebat, *Non veni, vt iudicem mundum: sed vt saluificem mundum,* significans primum aduentum suum non fuisse ad iudicandum. Et ideo dixerat in verbis proxime praecedentibus: *Si quis audierit verba mea, & non custodierit, ego non iudico eum.* In quibus tamen verbis non negat se postea iudicaturum. Quocirca non dixit de futuro, non iudicabo eum: sed de praesenti, non iudico eum, id est, in hoc aduentu, sicut capite 3. dixerat, *Non misit Deus filium suum in mundum, vt iudicet mundum.* Deinde putandum non est, differre usum huius potestatis vsque ad diem iudicii vniuersalis, ac si per hanc potestatem nullum alium actum exercere possit. Otensum est enim habere etiam alios actus, quos nunc exercet. Superest igitur, vt hac potestate vti coeperit, ex quo in statu glorioso constitutus est, quando ipse dixit, *Datus est mihi omnis potestas, in celo, & in terra.* Sicut enim tunc desinit esse in statu passibili, & humili, in quo ad ministrandum venerat (vt etiam ipse testatur est) & coepit esse in statu regnantis, ac dominantis: ita etiam tunc potestatem hanc iudicandi exercere orsus est. Quinimo dicere possumus ab instanti mortis, in quo nostram redemptionem consummauit, coepisse in anima separata, & gloriosa potestatem iudicandi exercere. Ad hanc enim pertinere videtur liberatio sanctarum animarum, & spoliatio inferni, & similes actus, quos in inferno exercuit, velligando potestatem daemonis vel animas aliquas e purgatorio liberando, vel certe iudicium etiam ferendo de ijs, quae eo tempore e corporibus exierunt.

iudiciaria potestate Christus vti quando incepit.

Ioann. 12.

Ioann. 3.

Matth. 28.
Matth. 20.
Marc. 10.

DISPUTATIO LIII.

In quatuor Sectiones distributa.

De secundo Christi aduentu ad vniuersale iudicium.

Vamuis Theologi materiam hanc disputent in fine quarti sententiarum distinct. 47. & 48. quin etiam D. Tho. in finem huius 3. partis illam reiecerit: tamen, quia & ipse morte praeventus eam absolvere non potuit, & nobis non est in animo post disputationes de Sacramentis omnibus specialem tractationem de quatuor nouissimis instituere: ac denique quia ad completam, & exactam scientiam de Christo, & de rebus omnibus, quae ad ipsum spectant, materia haec pertinere videtur, idcirco eam hoc loco disputare decreui, vt hoc etiam modo huius doctrinae de Christo Domino finis principio respondeat. Diximus enim in initio prioris tomi, Iudaeos in cognitione Messiae valde errare, eo quod duplicem ipsius aduentum non distinguant. Cum ergo haec tenus ea omnia, quae de primo aduentu considerata videbantur, disputauerimus, conuenienti ordine sequitur, vt de secundo Christi aduentu, & consequenter de secundo eius in celum reditu perpetuoque ac immutabili statu, qui illum consequetur, disseramus. In hac itaque disputatione solum tractabimus quaestionem, an sit futurus aliter aduentus Christi. Et quoniam hoc pendet ex causa & ratione eius, illam simul explicabimus, attingendo etiam circumstantias loci, & temporis,

Ggg 2 quae